

Pojęcia kluczowe: *przedawnienie roszczeń, zawieszenie biegu przedawnienia, art. 118 k.c., zawezwanie do próby ugodowej, mediacja*

Mariusz Zelek

Chwila upływu terminu przedawnienia roszczeń, których bieg uległ zawieszeniu, w kontekście regulacji art. 118 zd. 2 k.c.

ABSTRAKT

Artykuł analizuje wpływ zawieszenia biegu przedawnienia na moment upływu co najmniej dwuletniego terminu przedawnienia roszczeń. Wywody zmierzają do ustalenia, w której chwili dochodzi do przedawnienia roszczeń, do których znajduje zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c., w sytuacji, gdy bieg terminu uległ zawieszeniu na mocy art. 121 k.c., przede wszystkim na skutek wszczęcia mediacji lub złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, gdy mediacja (postępowanie pojednawcze) zakończyła się w innym roku kalendarzowym, niż została wszczęta.

I. WPROWADZENIE

W ciągu ostatnich kilku lat Kodeks cywilny doczekał się dwóch istotnych nowelizacji dotyczących problematyki przedawnienia roszczeń, obejmujących m.in. regulacje wpływające na ustalanie momentu, w którym dochodzi do przedawnienia. W dniu 9.07.2018 r. weszła w życie ustawa¹ wprowadzająca do k.c. art. 118 zd. 2 w brzmieniu: „Jednakże koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata”. Następnie, w dniu 30.06.2022 r. art. 121 k.c. uzyskał nowe brzmienie², uzupełnione o wskazanie dwóch kolejnych okoliczności, które skutkują wstrzymaniem rozpoczęcia bądź zawieszeniem biegu przedawnienia. Z aktualnej treści art. 121 pkt 5 i 6 k.c. wynika, że bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu co do roszczeń objętych umową o mediację – przez czas trwania mediacji oraz co do roszczeń objętych wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej – przez czas trwania postępowania pojednawczego.

¹ Ustawa z 13.04.2018 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 1104).

² Stało się to na mocy ustawy z 2.12.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 2459).

Ustawodawca nie wprowadził jednak żadnych regulacji, które dotyczyłyby wprost tego, w jaki sposób ustalać moment, w którym dochodzi do przedawnienia w sytuacji, w której doszło do zawieszenia biegu przedawnienia. Pojawiają się natomiast w tym względzie problemy praktyczne przede wszystkim w takich przypadkach, w których do złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej bądź wszczęcia mediacji dojdzie w roku kalendarzowym, z końcem którego doszłoby do przedawnienia roszczeń (przy zastosowaniu art. 118 zd. 2 k.c.), natomiast postępowanie pojednawcze czy mediacja zakończą się w kolejnym roku (kolejnych latach) kalendarzowym. Powstaje wówczas istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do pytania, czy w takim przypadku termin przedawnienia upływa z końcem roku kalendarzowego, w którym doszło do zakończenia postępowania pojednawczego (mediacji), czy też przedawnienie następuje z upływem liczonego od zakończenia postępowania pojednawczego (mediacji) okresu odpowiadającego przedziałowi czasowemu, który – licząc od momentu złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej (wszczęcia mediacji) – pozostał do końca roku kalendarzowego, w którym złożono wniosek o zawezwanie do próby ugodowej (wszczęto mediację)³.

Trzeba od razu zauważyć, że nakreślony powyżej problem powstał już w wyniku nowelizacji wprowadzającej do porządku prawnego art. 118 zd. 2 k.c., przy czym dotyczył wtedy okoliczności unormowanych w art. 121 pkt 1–4 k.c. Wraz jednak z wprowadzeniem wspomnianych uprzednio dwóch nowych przyczyn zawieszenia biegu przedawnienia, problem ten nabrał niezwykle praktycznego znaczenia z uwagi na praktykę obrotu. W stanie prawnym obowiązującym do 29.06.2022 r. okoliczności skutkujące zawieszeniem biegu przedawnienia były warunkowane wystąpieniem szczególnej relacji pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem (art. 121 pkt 1–3 k.c.) albo wystąpieniem siły wyższej (art. 121 pkt 4 k.c.). Były to zatem wyłącznie okoliczności albo od stron niezależne, albo nawet jeśli zależne, to niezwiązane z konkretnym roszczeniem, lecz ze szczególną relacją między ludźmi, którzy występowali w pozycji uprawniony–zobowiązany. Tymczasem wystąpienie okoliczności, o których mowa w art. 121 pkt 5 i 6 k.c., jest zależne w dużej mierze od zachowania wierzyciela, przeciwko któremu biegnie przedawnienie jego roszczenia (przy czym okoliczność z art. 121 pkt 6 k.c. jest zależna wyłącznie od jego zachowania), a nadto okoliczności te związane są z konkretnym roszczeniem, którego przedawnienie dotyczy. Nie powinno zatem dziwić, że problematyka wpływu zawieszenia biegu przedawnienia na ustalenie konkretnego momentu, w którym do przedawnienia dochodzi, nabrała w tej

3 Przykładowo, jeżeli wniosek o zawezwanie do próby ugodowej został w sądzie złożony w dniu 31 grudnia (na jeden dzień przed wystąpieniem przedawnienia roszczenia), natomiast postępowanie pojednawcze zakończyło się brakiem zawarcia ugody w dniu 28 lutego kolejnego roku kalendarzowego, to nie jest jasne, czy roszczenie, którego ów wniosek dotyczył, przedawni się z końcem tego kolejnego roku kalendarzowego czy już po upływie jednego dnia od zakończenia postępowania pojednawczego.

sytuacji istotnego znaczenia, a w niektórych wręcz obszarach jakiegokolwiek praktycznej doniosłości⁴.

Warto odnotować, że nakreślony powyżej problem dotyczy w istocie ustalenia konkretnego mechanizmu prowadzącego do określenia, w którym momencie roszczenie stanie się przedawnione (a tym samym do którego momentu nie jest ono przedawnione). Obowiązujący do czasu nowelizacji z 2018 r. mechanizm oparty na ustalaniu tego momentu na podstawie art. 112 zd. 1 k.c. w odniesieniu do wszelkich roszczeń powodował, że poruszany tu problem choć być może istniał, to nie miał w zasadzie żadnego praktycznego znaczenia. Skoro, przykładowo, trzyletni termin przedawnienia, który rozpoczął bieg 1.03.2010 r., upływał w dniu 1.03.2013 r., to nie było wątpliwości, że gdyby w okresie jego biegu przez siedem dni występowała siła wyższa, to upływ terminu przesunąłby się właśnie o te siedem dni. Nie miało zatem znaczenia, czy owe siedem dni „dodawało się” na koniec biegu terminu, czy też wykluczało się („wycinało”) konkretne dni występowania siły wyższej z toku biegu przedawnienia, jako że oba te mechanizmy powodowały przesunięcie wystąpienia przedawnienia o te siedem dni⁵.

Sytuacja jednak zmieniła się wraz z wprowadzeniem do porządku prawnego reguły, na mocy której w przypadku roszczeń, których termin przedawnienia wynosi co najmniej dwa lata, koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego (art. 118 zd. 2 k.c.). W wyniku takiej zmiany przepisów nie krótszy niż dwa lata termin przedawnienia roszczeń w rzeczywistości nie upłynie przeważnie dokładnie po dwóch (czy większej liczbie) latach (przyjmując za rok 365 albo 366 dni) od rozpoczęcia jego biegu, lecz po okresie dłuższym o kilka dni bądź nawet o ponad 11 miesięcy, w zależności od tego, kiedy przedawnienie rozpoczęło swój bieg, co jest okolicznością zazwyczaj dość przypadkową. W porównaniu z poprzednim stanem prawnym moment przedawnienia zostanie zatem przeważnie przesunięty w czasie – do końca roku kalendarzowego. Jeżeli natomiast w trakcie biegu przedawnienia wystąpią okoliczności, które spowodują jego zawieszenie, to w zależności od tego, czy czas zawieszenia „dodawać” na końcu, czy „wycinać” z okresu występującego w toku biegu przedawnienia, różny może być moment, w którym dojdzie do przedawnienia roszczeń. Dodatkowo, gdyby w wyniku którejkolwiek z tych operacji przedawnienie miało następować w innym roku kalendarzowym niż ten, w którym miałoby ono nastąpić w braku zawieszenia, powstaje problem, czy należy i w takiej sytuacji zastosować art. 118 zd. 2 k.c. i jeszcze bardziej odsunąć upływ przedawnienia do końca tego innego roku kalendarzowego.

4 Przykładowo, w przypadku roszczeń pomiędzy osobami prawnymi bądź jednostkami, o których mowa w art. 33¹ k.c., zawieszenie biegu przedawnienia z uwagi na okoliczności z art. 121 pkt 1–3 k.c. jest niemożliwe, a wystąpienie siły wyższej uniemożliwiającej dochodzenie roszczeń (art. 121 pkt 4 k.c.) jest ze swej natury okolicznością wyjątkową i niezależną od takich podmiotów, a zatem i rzadko występującą w praktyce.

5 Tak zresztą dzieje się nadal w odniesieniu do roszczeń, których termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata.

II. MECHANIZM DZIAŁANIA ART. 118 ZD. 2 K.C. A MECHANIZM DZIAŁANIA ART. 121 K.C.

Wypowiedzi formułowane na gruncie art. 118 zd. 2 k.c. prowadzą do wniosku, że regulacja ta powoduje wydłużenie okresu przedawnienia roszczeń. Wskazuje się, że treść tego przepisu należy rozumieć jako przesunięcie w czasie każdego terminu przedawnienia, którego koniec przypada w dniu innym niż 31 grudnia; przesunięte w ten sposób terminy ulegają przedłużeniu, a przy tym znacznemu zróżnicowaniu, gdyż długość terminu zależna jest od tego, w którym dniu roku kalendarzowego termin rozpoczął bieg (np. dwuletni termin rozpoczęty 1 stycznia będzie trwał prawie trzy lata)⁶. Zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c. oznacza, że okres przedawnienia ulega przedłużeniu do końca bieżącego roku⁷. Rozwiązanie to prowadzi do faktycznego wydłużenia terminów przedawnienia w stosunku do reżimu obowiązującego przed zmianą art. 118 k.c.⁸ Oznacza to przedłużenie dwuletnich i dłuższych terminów przedawnienia ponad czas nominalnie określony w przepisach wskazujących długość terminu przedawnienia poszczególnych roszczeń⁹. Należy przyjąć, że termin ten nie kończy biegu w dacie wynikającej z art. 112 zd. 1 k.c., ale biegnie dalej, aż do ostatniego dnia tego roku kalendarzowego, i upływa wraz z tym dniem¹⁰. Można zatem skonstatować, że mechanizm działania art. 118 zd. 2 k.c. jest taki, że powoduje dodanie do okresu odpowiadającego terminowi przedawnienia liczonemu zgodnie z art. 112 zd. 1 k.c. kolejnego przedziału czasu, trwającego od jego zakończenia do końca roku kalendarzowego.

Z treści art. 121 k.c. wynika natomiast, że bieg terminu przedawnienia, który już się rozpoczął, ulega zawieszeniu. Brzmienie przepisu sugeruje, że wraz z zaistnieniem okoliczności uzasadniającej zawieszenie biegu przedawnienia, okres podlegający uwzględnieniu na potrzeby obliczania przedawnienia przestaje się wydłużać (zwiększać, rosnać), „staje w miejscu”. Okres biegu przedawnienia, który upłynął od rozpoczęcia biegu przedawnienia do chwili jego zawieszenia, nie zwiększa się mimo rzeczywistego upływu kolejnych dni aż do ustania przyczyny uzasadniającej zawieszenie, aby następnie znów zacząć się zwiększać, poczynwszy od dnia następującego po dniu ustania przyczyny. W efekcie – abstrahując od treści art. 118 zd. 2 k.c. – ustalenie daty upływu terminu przedawnienia wymagać będzie nie tylko określenia, kiedy w myśl art. 112 zd. 1 k.c. termin ten by upłynął, ale dodatkowo uwzględnienia, że należy ten moment przesunąć o czas, w trakcie którego bieg przedawnienia pozostawał

6 Zob. N. Rycko (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna*, cz. 2 (art. 56–125), red. J. Gudowski, Warszawa 2021, art. 118, Nb 6.

7 P. Sobolewski (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu W. Borysiak, Warszawa 2024, art. 121, Nb 22.

8 M. Mataczyński, M. Saczywko (w:) *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021, art. 118, Nb 2.

9 R. Strugała (w:) *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Tom I. Komentarz*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022, art. 118, Nb 26.

10 P. Machnikowski (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, art. 118, Nb 8.

zawieszony. Przesunięcie to następuje jednak nie dlatego, że po upływie danego okresu należy dodać kolejny (końcowy) okres, lecz z tego względu, że w ramach obliczeń należy usunąć określony przedział czasowy niejako „z wewnątrz” okresu, w którym biegnie przedawnienie, co powoduje, że w takim przypadku w istocie koniec liczonego w latach terminu przedawnienia nie przypada na dzień, który datą odpowiada początkowemu dniowi terminu (art. 112 zd. 1 k.c.), lecz na inny dzień – późniejszy o tyle czasu, ile czasu trwało zawieszenie.

Nakreślone powyżej rozumienie mechanizmu zawieszenia biegu przedawnienia znajduje potwierdzenie w poglądach wyrażanych w literaturze. Wskazuje się, że zawieszenie biegu terminu przedawnienia polega na wstrzymaniu rozpoczęcia lub dalszego biegu tego terminu na czas występowania okoliczności utrudniających uprawnionemu dochodzenie roszczenia¹¹. Okresu trwania tych okoliczności nie uwzględnia się przy obliczaniu terminu; po ustaniu przyczyn zawieszenia termin biegnie na nowo, co oznacza, że czas przed zawieszeniem sumuje się z czasem po zawieszeniu¹². Po ustaniu okoliczności uzasadniających zawieszenie upływa reszta zapoczątkowanego wcześniej terminu przedawnienia, przy czym długość terminu przedawnienia, jaki upłynął przed wystąpieniem okoliczności powodujących zawieszenie i po ich wystąpieniu, sumuje się przy obliczaniu długości terminu przedawnienia roszczenia¹³. Termin przedawnienia przestaje biec po powstaniu stanu, o którym mowa w art. 121 k.c., po ustaniu tego stanu termin ten zaś biegnie nadal, z uwzględnieniem okresu, który minął przed powstaniem omawianego stanu, przy czym ustanie stanu zawieszenia nie powoduje ponownego rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia, a zatem zawieszenie jedynie przesuwu w czasie skutek w postaci upływu omawianego terminu¹⁴.

Z przedstawionych powyżej rozważań wynika zatem, że zastosowanie reguły z art. 118 zd. 2 k.c. przebiega wedle innego mechanizmu niż aplikacja tej z art. 121 k.c. W pierwszym przypadku stosowny okres dodaje się na końcowym etapie biegu terminu przedawnienia (po zakończeniu okresu „podstawowego”), podczas gdy w tym drugim pewnego przedziału czasu umiejscowionego pomiędzy rozpoczęciem a zakończeniem biegu przedawnienia nie uwzględnia się przy ustalaniu chwili, w której nastąpi przedawnienie („jak gdyby w rzeczywistości tego okresu nie było”). Zastosowanie każdego z tych mechanizmów nie nastręcza problemu tak długo, jak aplikowany jest jeden z nich, a nie oba łącznie. Jeżeli natomiast miałyby one zostać zastosowane wspólnie, to należy dostrzec, że przepisy nie przewidują wyraźnych wskazówek pozwalających choćby na określenie, który spośród wspomnianych przepisów należy zaaplikować w pierwszej kolejności, a zatem czy w pierwszej kolejności

11 N. Rycko (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 1.

12 N. Rycko (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 1.

13 Zob. P. Zakrzewski (w:) *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1–125)*, red. M. Fras, M. Habdas, LEX/el. 2019, art. 121, Nb 2.

14 M. Mataczyński, M. Saczywko (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 2.

należy dokonać przedłużenia okresu przedawnienia do końca roku kalendarzowego (zgodnie z art. 118 zd. 2 k.c.), a następnie okres taki przesunąć o okres zawieszenia, czy też w pierwszej kolejności należy okres ustalony z uwzględnieniem art. 112 zd. 1 k.c. przesunąć o okres zawieszenia, a następnie dopiero przesunąć moment upływu terminu przedawnienia na koniec roku kalendarzowego, stosownie do art. 118 zd. 2 k.c. Zastosowanie tej pierwszej metodyki postępowania może dać odmienne rezultaty od zastosowania drugiej¹⁵, a nadto prowadzi do powstania kolejnego zagadnienia kluczowego dla ustalenia chwili przedawnienia – czy należy ponownie zastosować art. 118 zd. 2 k.c.¹⁶ Ustalenie, w jaki sposób należy stosować reguły z art. 118 zd. 2 i art. 121 k.c., gdy zaistnieje konieczność ich wspólnej aplikacji, ma zatem walor zarówno teoretyczny, jak i praktyczny.

III. „PODSTAWOWY” I „DODATKOWY” OKRES PRZEDAWNIEŃ ORAZ WPŁYW ZAWIESZENIA ICH BIEGU NA MOMENT UPŁYWU TERMINU PRZEDAWNIEŃ

Próbę rozwiązania opisanego powyżej zagadnienia należy rozpocząć od sprostowania, że wprowadzając do porządku prawnego art. 118 zd. 2 k.c., polski ustawodawca zdecydował się zmodyfikować dotychczas obowiązujące reguły dotyczące wyznaczania upływu terminu przedawnienia, a nie rozpoczęcia jego biegu. Jest to rozwiązanie odmienne od przyjętego chociażby przez prawodawcę niemieckiego, który w pewnych przypadkach przewidział rozpoczęcie biegu przedawnienia z końcem roku kalendarzowego, w którym nastąpiło zdarzenie uzasadniające takie rozpoczęcie (§ 199 niem. k.c.)¹⁷. Przy takim rozwiązaniu odsunięcie w czasie chwili przedawnienia roszczeń następuje nie dlatego, że okres przedawnienia trwa dłużej (wydłuża się), lecz dlatego, że istnieje pewien przedział czasowy, w którym ono nie biegnie. Jeżeli w toku biegu przedawnienia ulegnie ono zawieszeniu, to po prostu wystąpienie przedawnienia zostaje odsunięte w czasie o okres trwania zawieszenia i nie ma pola do rozważań w przedmiocie tego, czy termin przedawnienia ma upłynąć z końcem roku kalendarzowego. Gdyby zatem ustawodawca polski przyjął opisane powyżej rozwiązanie, analizowany tu problem by nie wystąpił¹⁸.

15 Gdyby w przypadku trzyletniego terminu przedawnienia rozpoczynającego się 1.03.2024 r. okres zawieszenia jego biegu trwał 45 dni, to przy zastosowaniu drugiej metodyki należałoby przyjąć, że roszczenie byłoby przedawnione, poczynwszy od pierwszego dnia 2028 r., natomiast w przypadku tej pierwszej – od 46. dnia 2028 r., a być może nawet od pierwszego dnia 2029 r., gdyby uznać, że ponownie należy zastosować art. 118 zd. 2 k.c.

16 Gdyby w wyniku uwzględnienia okresu zawieszenia biegu przedawnienia przesunąć moment upływu terminu z końca roku kalendarzowego na określony dzień w innym roku kalendarzowym, to nie jest jasne, czy nie należałoby ponownie zastosować art. 118 zd. 2 k.c. i przesunąć moment upływu terminu do końca tego innego roku kalendarzowego.

17 Zob. m.in. P. Zakrzewski (w:) *Kodeks...*, art. 118, Nb 32; M. Mataczyński, M. Saczywko (w:) *Kodeks...*, art. 118, Nb 2.

18 W literaturze wskazano na wyższość tego rozwiązania względem modelu przyjętego w prawie polskim także z uwagi na inne względy; zob. W. Kocot, *Zmiana regulacji przedawnienia roszczeń w kodeksie cywilnym*, PiP 2019/3, s. 130.

Z niektórych wypowiedzi formułowanych w doktrynie można wysnuć wnioski, że art. 118 zd. 2 k.c. powinien zostać zastosowany niejako z góry, wraz z art. 112 k.c., aby w ten sposób ustalić, w którym momencie upływa termin przedawnienia. Wyrażono pogląd, w myśl którego art. 118 zd. 2 k.c. powinien być stosowany razem z art. 112 k.c., ponieważ z tych dwóch przepisów łącznie wynika norma prawna, której dyspozycja określa sposób obliczania upływu dłuższych niż dwuletnie terminów przedawnienia, a tym samym obliczając upływ terminu przedawnienia, który wynosi dwa lub więcej lat, należy w pierwszej kolejności ustalić (na podstawie art. 112 k.c.) rok, którego ostatni dzień będzie ostatnim dniem terminu przedawnienia¹⁹. Zapatrywanie to w istocie oznacza, że znając datę rozpoczęcia biegu przedawnienia oraz ustawową długość jego terminu, z góry można by ustalić, jak długo (ile dni czy miesięcy) będzie trwać okres biegu przedawnienia konkretnego roszczenia²⁰. Stanowisko takie prowadziłoby do wniosku, że przy obliczaniu momentu przedawnienia roszczeń art. 118 zd. 2 k.c. podlegałby zastosowaniu w pierwszej kolejności – dla ogólnego wyznaczenia długości okres biegu przedawnienia, a ewentualne zawieszenie jego biegu miałoby następować w obrębie tego okresu.

Nieco inny pogląd zakłada natomiast, że art. 118 zd. 2 k.c. stanowi regułę uzupełniającą art. 112 k.c., a tym samym po ustaleniu długości terminu przedawnienia mającego zastosowanie do danego roszczenia oraz momentu, w którym rozpoczął on bieg, a w wyniku tego rozumowania – momentu, w którym termin upłynąłby, gdyby nie było art. 118 zd. 2 k.c. (a więc gdyby był on obliczany według art. 112 zd. 1 k.c.), należy przyjąć, że termin ten nie kończy biegu w dacie wynikającej z art. 112 zdanie 1 k.c., ale biegnie dalej, aż do ostatniego dnia tego roku kalendarzowego i upływa wraz z tym dniem²¹. Z poglądu tego zdaje się wypływać wniosek, że istnieje okres „podstawowy” (wyznaczany na podstawie art. 112 zd. 1 k.c.) oraz okres „dodatkowy” biegu przedawnienia, wyznaczany na podstawie art. 118 zd. 2 k.c.²² Ten kierunek rozumowania jawi się jako prawidłowy. Nie można z góry w sposób pewny wskazać, jak długo będzie trwać ów dodatkowy okres, ponieważ okoliczność ta zależy od tego, kiedy dobiegnie końca okres podstawowy, co z kolei nie jest możliwe do wiążącego określenia *a priori*, ponieważ w tym podstawowym okresie może dojść do zawieszenia biegu przedawnienia, co będzie skutkowało opóźnieniem zakończenia owego podstawowego okresu.

O ile jednak wspomniane powyżej opóźnienie nie spowoduje, że podstawowy okres przedawnienia zakończy się w innym roku kalendarzowym, niż by to zaistniało w braku zawieszenia, opóźnienie to nie będzie mieć wpływu na ustalenie momentu

19 Zob. D. Bierecki, *Nowe regulacje przedawnienia roszczeń*, „Rejent” 2018/10, s. 13.

20 Przykładowo, przy trzyletnim terminie przedawnienia inicjowanym w wyniku zdarzenia, które wystąpiło 30 czerwca danego roku, z góry można byłoby ustalić, że okres biegu przedawnienia będzie trwać trzy lata i sześć miesięcy.

21 P. Machnikowski, *Nowelizacja przepisów Kodeksu cywilnego o przedawnieniu roszczeń*, PS 2018/9, s. 10.

22 Trzeba przy tym zauważyć, że ów dodatkowy okres występuje tylko wówczas, gdy okres podstawowy kończy się w innej dacie niż 31 grudnia.

przedawnienia roszczenia²³. Tym samym poza przypadkami, w których zawieszenie biegu przedawnienia trwałoby dokładnie rok lub większą liczbę lat, nie będzie zachodzić ścisła korelacja pomiędzy długością okresu zawieszenia a długością okresu, o który należy opóźnić chwilę przedawnienia roszczenia²⁴. Skutek taki dostrzeżono już w doktrynie. P. Machnikowski słusznie wskazał, że przyjęcie w art. 118 zd. 2 k.c., że koniec terminu przedawnienia (wynoszącego co najmniej dwa lata) przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, powoduje, że niektóre okresy zawieszenia biegu terminu nie wpłyną na to, kiedy termin upłynie, a inne mogą powodować przesunięcie momentu upływu terminu przedawnienia o okres dłuższy niż czas trwania zawieszenia²⁵.

Wydaje się zatem, że przedłużenie okresu przedawnienia do końca roku kalendarzowego („dodatkowy” okres) niejako aktywuje się dopiero wraz z upływem podstawowego okresu ustalanego na podstawie art. 112 zd. 1 k.c., ale i z uwzględnieniem regulacji art. 121 k.c. Jeżeli zatem w wyniku opóźnienia rozpoczęcia albo zawieszenia biegu przedawnienia dochodzi do konieczności ustalenia momentu upływu określonej liczby lat z uwzględnieniem tych zdarzeń i czasu ich trwania, wówczas moment aktywacji dodatkowego, przedłużonego okresu biegu przedawnienia również się opóźnia. Jeżeli moment ten przypadnie na kolejny rok kalendarzowy, to przedawnienie nastąpi dopiero z końcem tego kolejnego roku, jeżeli natomiast na ten sam rok kalendarzowy, ów dodatkowy okres będzie po prostu odpowiednio krótszy, niż byłby w braku zaistnienia okoliczności z art. 121 k.c., co ostatecznie nie przełoży się jednak na inne ustalenie chwili upływu terminu przedawnienia.

Na poparcie powyższego wniosku można przytoczyć jeszcze inne argumenty. Należy mieć na uwadze, że jeżeli okoliczność wskazana w art. 121 k.c. zaistnieje, zanim dojdzie do rozpoczęcia biegu przedawnienia, wówczas bieg przedawnienia nie rozpoczyna się mimo wystąpienia okoliczności, która w odmiennym przypadku skutkowałaby rozpoczęciem biegu. W takiej sytuacji dochodzi do przesunięcia w czasie momentu rozpoczęcia biegu przedawnienia, co jednak nie zmienia zasad dotyczących ustalania chwili upływu terminu przedawnienia. Nie może ulegać wątpliwości, że do przedawnienia roszczeń, których termin przedawnienia wynosi co najmniej dwa lata, które rozpoczęło bieg z opóźnieniem wynikającym z art. 121 k.c., zastosowanie znajdzie art. 118 zd. 2 k.c. W istocie zatem z perspektywy ustalenia, w którym momencie upłynie termin przedawnienia roszczenia, przesunięcie rozpoczęcia jego biegu będzie

23 Z uwagi na treść art. 118 zd. 2 k.c. w obu przypadkach przedawni się ono z końcem tego samego roku kalendarzowego.

24 Co oznacza przykładowo, że trwający trzy miesiące okres zawieszenia może spowodować, że moment przedawnienia roszczenia przesunie się w czasie o kilka czy nawet kilkanaście miesięcy, albo nie przesunie się w czasie ani o jeden dzień, w zależności od tego, czy podstawowy okres przedawnienia w wyniku zawieszenia jego biegu zakończy się w tym samym roku kalendarzowym, w którym zakończyłby się w braku zawieszenia.

25 P. Machnikowski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 9.

miało znaczenie tylko wówczas, gdy okoliczności uzasadniające takie przesunięcie będą trwać tak długo, że zakończą się w innym roku kalendarzowym, niż się rozpoczęły²⁶.

Brzmienie art. 121 k.c. nie daje żadnych podstaw do tego, aby różnicować opisaną powyżej sytuację oraz przypadek, w którym przyczyna z art. 121 k.c. zaistnieje już po rozpoczęciu biegu przedawnienia. Można w tej sytuacji zgodzić się z poglądem, że przestają mieć znaczenie okoliczności powodujące zawieszenie biegu przedawnienia, jeżeli tylko w ich wyniku zakończenie biegu terminu nie przesuwa się na kolejny rok kalendarzowy²⁷. Wydaje się zatem, że przynajmniej w odniesieniu do roszczeń, których termin przedawnienia wynosi co najmniej dwa lata, w aktualnym stanie prawnym aprioryczne przyjmowanie zakończenia biegu przedawnienia roszczeń z końcem roku, w którym upłynie określona liczba lat liczonych od momentu rozpoczęcia biegu przedawnienia, jest tylko pewnym (nierzadko użytecznym) uproszczeniem, opartym na założeniu, że w okresie biegu przedawnienia nie wystąpią okoliczności uzasadniające nierozpoczęcie/zawieszenie biegu terminu przedawnienia ani okoliczności powodujące wstrzymanie zakończenia biegu przedawnienia (np. z art. 122 k.c.). Nie byłoby jednak prawidłowe przedstawianie okresu przedawnienia czy jego długości jako z góry ustalonego zbioru (bądź sumy) dni czy miesięcy, który wraz z biegiem przedawnienia sukcesywnie się wyczerpuje, a w razie wystąpienia zawieszenia biegu przedawnienia wyczerpywać się wprawdzie przestaje, jednak po ustaniu przyczyn zawieszenia do jego całkowitego wyczerpania pozostaje dokładnie taka sama liczba dni czy miesięcy, co w momencie zawieszenia.

Należy przy tym dostrzec, że do zawieszenia biegu przedawnienia może dojść także w okresie „dodatkowym”, powodującym dalszy bieg przedawnienia z uwagi na zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c., na co wskazują wypowiedzi doktryny. Zauważa się bowiem, że także w „dodanym” okresie (między datą obliczoną według art. 112 zd. 1 k.c. a upływem ostatniego dnia roku kalendarzowego) może dojść do przerwania, zawieszenia czy wstrzymania zakończenia biegu przedawnienia²⁸. Wskazuje się, że „dodatkowy” okres, o który przedłużany jest termin przedawnienia, trwający od końca ustawowego terminu przedawnienia do końca roku kalendarzowego, traktować należy jak zwykły okres biegu przedawnienia, co oznacza, że wystąpienie w tym okresie okoliczności wskazanych w art. 121 lub 123 k.c. spowoduje odpowiednio zawieszenie

26 Jeżeli zatem, przykładowo, dojdzie do trzymiesięcznego opóźnienia zainicjowania biegu przedawnienia, który miał się rozpocząć w marcu danego roku, to z uwagi na treść art. 118 zd. 2 k.c. termin ten upłynie z końcem wyznaczanego długością terminu przedawnienia roku kalendarzowego, niezależnie od tego, czy okres przedawnienia liczony według dyspozycji art. 112 zd. 1 k.c. miałby zakończyć się w marcu czy (po przesunięciu) w czerwcu. Jeżeli jednak opóźnienie rozpoczęcia biegu sięgnęłoby 10 miesięcy, wówczas termin ten rozpocząłby się już w kolejnym roku kalendarzowym, a w konsekwencji upłynąłby również w kolejnym roku w stosunku do roku, w którym upłynąłby w braku opóźnienia. W takim przypadku zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c. spowoduje, że termin przedawnienia upłynie dopiero z końcem owego kolejnego roku.

27 Zob. P. Machnikowski, *Nowelizacja...*, s. 10.

28 P. Machnikowski (w:) *Kodeks...*, art. 118, Nb 8.

lub przerwanie biegu okresu przedawnienia²⁹. W okresie „przedłużenia”, przypadającym między dniem wyznaczonym przez upływ terminu przedawnienia liczonego od początku jego biegu (art. 120 k.c.) a ostatnim dniem roku kalendarzowego, w którym ten dzień miał miejsce, przedawnienie może podlegać nie tylko przerwaniu (art. 123 k.c.), ale także zawieszeniu (art. 121 k.c.) czy działaniu mechanizmu przewidzianego w art. 122 k.c.³⁰ Może zatem zachodzić wątpliwość, czy możliwe jest niejako dwukrotne zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c. w odniesieniu do biegu tego samego okresu przedawnienia danego roszczenia³¹. Odpowiedź również i na to pytanie ma istotny walor praktyczny. Wydaje się, że skoro ów dodatkowy okres przedawnienia jest w istocie wydłużeniem biegu tego samego okresu przedawnienia, to po jego aktywowaniu może dojść do zawieszenia jego biegu na zasadach i z podobnym skutkiem, jak w przypadku terminu podstawowego. Zawieszenie w tym okresie biegu przedawnienia choćby na jeden dzień będzie miało zatem taki skutek, że dojdzie do dalszego przedłużenia okresu przedawnienia – do końca kolejnego roku (ewentualnie jeszcze następnych lat).

Stanowisko korespondujące z wynikiem powyższego rozumowania zostało uprzednio wyrażone w doktrynie. P. Machnikowski stanął na stanowisku, iż nowelizacja art. 121 k.c. prowadzi do sytuacji, w której wierzyciel może przez złożenie pod koniec roku kalendarzowego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej albo wniosku o mediację (nawet mimo braku umowy o mediację) „przedłużyć” termin przedawnienia o 12 miesięcy, choć zainicjowane tymi wnioskami postępowania będą trwały znacznie krócej, jeżeli tylko zakończą się one w kolejnym roku kalendarzowym³². Alternatywą byłoby przyjęcie, że po ustaniu stanu zawieszenia przedawnienie nastąpi z upływem takiego terminu, jaki pozostawał do końca terminu w momencie, gdy ulegał on zawieszeniu (czyli że zawieszenie przedłuża termin o czas, w którym jego bieg był zawieszony), byłaby to jednak interpretacja sprzeczna z jednoznacznym pod tym względem przepisem art. 118 zd. 2 k.c.³³ Zdaniem P. Machnikowskiego dążenie do uniemożliwienia takich – względnie nieznacznych – manipulacji biegiem terminu przedawnienia nie wydaje się wystarczającym argumentem za odejściem od jasnego znaczenia przepisu, zwłaszcza w sytuacji, w której przez lata za dopuszczalne uznawano znacznie dalej idące manipulacje w postaci przerywania biegu przedawnienia za pomocą wniosku z art. 185 k.p.c.³⁴

29 P. Sobolewski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 22.

30 R. Strugała (w:) *Zobowiązania...*, red. P. Machnikowski, art. 118, Nb 26.

31 Po raz pierwszy, aby uruchomić dodatkowy okres biegu przedawnienia po okresie podstawowym, a następnie po raz drugi, aby uruchomić kolejny dodatkowy okres biegu przedawnienia, z uwagi na przesunięcie na inny rok kalendarzowy końca pierwszego dodatkowego okresu przedawnienia w wyniku zawieszenia jego biegu w tym pierwszym dodatkowym okresie.

32 Zob. P. Machnikowski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 9.

33 P. Machnikowski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 9.

34 Zob. P. Machnikowski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 9.

Można mieć jednak wątpliwości, czy taki wniosek jest zgodny z intencją, która przyświecała ustawodawcy przy nowelizacji art. 121 k.c. polegającej na jego uzupełnieniu o dwie okoliczności powodujące zawieszenie biegu przedawnienia. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano m.in., że w przeciwieństwie do przerwania biegu terminu przedawnienia, powodującego konieczność jego liczenia od początku, po ustaniu okoliczności uzasadniających zawieszenie, termin przedawnienia biegnie dalej od chwili, w której ustało zawieszenie. Oznacza to, że termin przedawnienia ulega przedłużeniu o czas trwania przeszkody w dochodzeniu roszczenia³⁵. Dodano też, że po złożeniu wniosku [o zawezwanie do próby ugodowej – dop. MZ] bieg terminu przedawnienia ulegnie wstrzymaniu na czas jego rozpoznania³⁶. Można zatem odnieść wrażenie, że projektodawcy zakładali, że dojdzie do odsunięcia w czasie upływu terminu przedawnienia dokładnie o czas trwania postępowania pojednawczego bądź mediacji.

Trzeba natomiast w tym miejscu odnotować, że problem wpływu złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej i wszczęcia mediacji na ustalenie momentu upływu terminu przedawnienia został dostrzeżony w doktrynie, jeszcze zanim ustawa nowelizująca art. 121 k.c. w 2022 r. została uchwalona. Zauważono, że przyjmując obowiązującą ogólną regulację, termin przedawnienia zostanie przesunięty nie tylko o czas rozpatrywania wniosku o zawezwanie do próby ugodowej przez sąd, ale do końca roku kalendarzowego, w którym ustała przyczyna zawieszenia, a tym samym wierzyciele nadal mogą wykorzystywać okres zawieszenia przez składanie powtórnych wniosków pod koniec roku, np. z początkiem grudnia³⁷. Postulowano w tej sytuacji wprowadzenie wyraźnej regulacji określającej, jak ma się dalszy bieg terminu przedawnienia do treści art. 118 zd. 2 k.c., która wedle postulatów powinna zmierzać w tym kierunku, aby termin przedawnienia po ustaniu przyczyny zawieszenia przedłużał się jedynie na okres trwania zawieszenia i kończył się w trakcie roku kalendarzowego, co byłoby spójne z przyjętym przez projektodawców zamysłem nieprzedłużania przez wierzycieli upływu terminów przedawniania roszczeń³⁸.

Regulacji takiej jednak nie wprowadzono. Co więcej, przed wspomnianą nowelizacją art. 121 k.c. złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej było traktowane jako czynność skutkująca przerwaniem biegu przedawnienia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.), przy czym niekiedy kwestionowane było wystąpienie takiego skutku w sytuacjach, które wskazywały na to, że wierzyciel, składając taki wniosek (zwłaszcza drugi czy

35 Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z 28.06.2021 r., druk sejmowy nr 1344 (dostępny na stronie: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1344>, stan na dzień 26.12.2024 r.), s. 3.

36 Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego z 28.06.2021 r., druk sejmowy nr 1344 (dostępny na stronie: <https://www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/druk.xsp?nr=1344>, stan na dzień 26.12.2024 r.), s. 4.

37 Zob. M. Gutowski, *Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 1344)*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych” 2022/1, s. 164.

38 M. Gutowski, *Projekt...*, s. 165 i 170.

jeszcze kolejny), nie działa bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia³⁹. W aktualnym stanie prawnym, dla zawieszenia biegu przedawnienia nie wymaga się jednak niczego więcej aniżeli po prostu złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej⁴⁰. W literaturze wskazuje się, że moment początkowy zawieszenia biegu przedawnienia wyznaczać będzie chwila skutecznego wniesienia pisma procesowego do sądu bądź nadania go w formie przesyłki poleconej⁴¹. Skoro wymaga się po prostu złożenia wniosku, a wniosek tego rodzaju można przecież składać wielokrotnie, skutek może być nawet taki, że przedawnienie nigdy nie nastąpi⁴².

IV. METODYKA OKREŚLANIA CHWILI UPŁYWU TERMINU PRZEDAWNIENTA W PRZYPADKU ZAWIESZENIA JEGO BIEGU

Na podstawie dokonanych ustaleń można zaproponować metodykę określania chwili upływu nie krótszego niż dwa lata terminu przedawnienia roszczenia w przypadku, w którym dojdzie do wystąpienia okoliczności skutkującej zawieszeniem jego biegu. Należy w pierwszej kolejności określić, w którym momencie zakończy się okres przedawnienia liczony zgodnie z art. 112 zd. 1 k.c. (podstawowy okres biegu przedawnienia), a następnie ustalić, czy w tym okresie doszło do wystąpienia sytuacji skutkującej zawieszeniem biegu przedawnienia. Jeżeli w tym okresie taka okoliczność zaistniała, należy termin określony na podstawie art. 112 zd. 1 k.c. przesunąć o okres odpowiadający swojej długością okresowi zawieszenia i w ten sposób wyznaczyć moment zakończenia podstawowego okresu przedawnienia. Do ustalonego na podstawie powyższych operacji momentu zakończenia podstawowego okresu przedawnienia należy zastosować art. 118 zd. 2 k.c. i w konsekwencji przyjąć, że przedawnienie nastąpi z końcem roku kalendarzowego, w którym zakończył się podstawowy okres przedawnienia.

Jeżeli koniec podstawowego terminu przedawnienia nie przypadnie na ostatni dzień roku kalendarzowego, zastosowanie art. 118 zd. 2 k.c. spowoduje uruchomienie dodatkowego okresu biegu przedawnienia, trwającego od dnia następującego po zakończeniu podstawowego okresu biegu przedawnienia do ostatniego dnia roku kalendarzowego. Jeżeli w tym dodatkowym okresie dojdzie do wystąpienia sytuacji

39 Szerzej zob. m.in. P. Machnikowski, *O potrzebie zmiany przepisów normujących przedawnienie roszczeń*, PiP 2018/6, s. 116–117; P. Buczkowski, *Zawieszenie biegu przedawnienia w prawie cywilnym w świetle noweli z grudnia 2021 r.*, „Ius Novum” 2022/3, s. 93 i n. i podane tam literatura i orzecznictwo; zob. też m.in.: uchwała (7) SN z 15.05.2025 r., III CZP 22/24, Biul. SN 2025, Nr 5; post. SN z 13.12.2024 r., I CSK 4556/23, Legalis; wyr. SN z 18.4.2023 r., II CSKP 1118/22, Legalis; wyr. SN z 7.12.2023 r., II CSKP 1662/22, Legalis.

40 W tym kierunku także: P. Sobolewski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 11.

41 P. Buczkowski, *Zawieszenie...*, s. 98.

42 Jeżeli wierzyciel będzie występował z wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej o roku, pod koniec roku kalendarzowego, niedługo przed upływem terminu przedawnienia roszczenia wyznaczonego z uwzględnieniem art. 118 zd. 2 k.c., to każdorazowo moment upływu takiego terminu ulegnie przesunięciu co najmniej na koniec kolejnego roku kalendarzowego.

skutkującej zawieszeniem biegu przedawnienia, ustalony uprzednio na ostatni dzień roku kalendarzowego na podstawie art. 118 zd. 2 k.c. moment upływu terminu przedawnienia należy przesunąć o okres odpowiadający swojej długością okresowi zawieszenia i w ten sposób wyznaczyć rok kalendarzowy, w którym dojdzie do zakończenia dodatkowego okresu przedawnienia, a w ostatnim kroku, ponownie stosując art. 118 zd. 2 k.c., przyjąć, że przedawnienie nastąpi z końcem tak ustalonego roku kalendarzowego⁴³. Jeżeli w tym kolejnym okresie ponownie dojdzie do zawieszenia biegu przedawnienia, należy powtórzyć operację opisaną w zdaniu poprzedzającym.

V. PRAKTYCZNE KONSEKWENCJE OSTATNICH ZMIAN PRZEPISÓW DOTYCZĄCYCH PRZEDAWNIEŃ ROSZCZEŃ

Rozważania powyższe prowadzą do wniosku, że w wyniku wprowadzenia do polskiego porządku prawnego art. 118 zd. 2 k.c., choć z jednej strony doszło niewątpliwie do uproszczenia sposobu ustalania długości terminu i dowodzenia jego upływu⁴⁴, to jednak z drugiej (ubocznie) dość istotnie skomplikował się mechanizm ustalania chwili wystąpienia przedawnienia roszczeń o terminie przedawnienia nie krótszym niż dwa lata w sytuacji, w której dojdzie do zawieszenia jego biegu. Dodanie tego przepisu spowodowało, że w miejsce ogólnych reguł dotyczących obliczania terminów (art. 112 zd. 1 k.c.) oraz zakładających wprost proporcjonalne przesunięcie momentu przedawnienia o czas trwania zawieszenia jego biegu (art. 121 k.c.), wprowadzono konieczność wyróżniania w ramach okresu biegu przedawnienia okresu „podstawowego” i „dodatkowego”, a nadto zerwano z korelacją pomiędzy czasem trwania zawieszenia biegu przedawnienia a okresem opóźnienia momentu przedawnienia roszczenia. Choć mechanizm ten został wprowadzony w 2018 r., to jednak do czasu nowelizacji z 2022 r. wprowadzającej dodatkowe zdarzenia skutkujące zawieszeniem biegu przedawnienia potrzeba jego zastosowania pozostawała relatywnie niewielka. Jednakże skoro od 2022 r. do zawieszenia biegu przedawnienia może dojść również na skutek złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej lub wszczęcie mediacji, należy prognozować, że zawieszenie biegu przedawnienia będzie sytuacją spotykaną powszechnie, w szczególności w sporach gospodarczych, co wydatnie uwypukli praktyczną doniosłość nakreślonego tu problemu prawnego.

W wyniku uzupełnienia w 2022 r. katalogu okoliczności skutkujących zawieszeniem biegu terminu przedawnienia, przede wszystkim o przypadki złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, wierzyciele uzyskali relatywnie proste do

43 W istocie zatem w praktyce kluczowe znaczenie będzie mieć ustalenie, w którym roku kalendarzowym upływa podstawowy, a w którym dodatkowy okres biegu przedawnienia.

44 Tak słusznie: P. Machnikowski (w:) *Kodeks...*, art. 118, Nb 8.

zastosowania (a dodatkowo – po obniżeniu opłat sądowych⁴⁵ od takiego wniosku – tanie) narzędzie do wielokrotnego przesuwania w czasie momentu, w którym nastąpi przedawnienie ich roszczeń, a przesunięcie takie może następować nawet w nieskończoność. Sytuacja taka jest niepożądana, jako że powoduje istotne osłabienie podstawowego celu instytucji przedawnienia, jakim jest stabilizacja sytuacji prawnej uczestników obrotu⁴⁶. Wydaje się, że nałożenie na siebie skutków nowelizacji dokonanej w 2018 r., na mocy której wprowadzono regulację art. 118 zd. 2 k.c., z konsekwencjami uzupełnienia katalogu okoliczności powodujących zawieszenie biegu przedawnienia w wyniku nowelizacji z 2022 r., nawet jeżeli zostało dostrzeżone przez ustawodawcę, to nie zostało na pewno odpowiednio uwzględnione na etapie wprowadzania zmian do art. 121 k.c., co doprowadziło do opisanego powyżej istotnego osłabienia realizacji celu przedawnienia. W tej sytuacji należałoby postulować wprowadzenie reguły wyraźnie uniemożliwiającej wielokrotne zawieszanie biegu terminu, przynajmniej w wyniku złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej, ewentualnie przewidywającej ścisłą korelację pomiędzy okresem trwania zawieszenia biegu przedawnienia a przesunięciem w czasie momentu jego upływu.

VI. UPŁYW TERMINU PRZEDAWNIEŃ ROSZCZEŃ W WYPADKU WSTRZYMANIA ZAKOŃCZENIA JEGO BIEGU – WZMIANKA

Warto jeszcze na zakończenie pobocznie zauważyć, że odmienną instytucją od zawieszenia biegu przedawnienia jest uregulowane m.in. w art. 122 k.c. wstrzymanie zakończenia biegu przedawnienia. W literaturze wyrażono pogląd, że mechanizm działania art. 118 zd. 2 k.c. wykazuje podobieństwo do mechanizmu zastosowanego w art. 122 k.c.⁴⁷ Z drugiej jednak strony wskazano, że art. 118 zd. 2 k.c. nie ma na celu ustanowienia skutku w postaci wstrzymania zakończenia biegu przedawnienia, a przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do wniosku, że wyjątkowość regulacji wstrzymania zakończenia biegu przedawnienia została przyjęta jako zasada⁴⁸.

Wydaje się, że regulacja art. 118 zd. 2 k.c. wykazuje podobieństwo do wspomnianej instytucji choćby w takim zakresie, że obie one odnoszą się do kwestii ustalenia końcowego momentu biegu przedawnienia. Wstrzymanie zakończenia biegu przedawnienia to natomiast instytucja istotnie różniąca się od zawieszenia biegu

45 W dniu 28.09.2023 r. weszła w życie ustawa z 7.07.2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1860), w wyniku której aktualnie złożenie takiego wniosku wiąże się z koniecznością uiszczenia opłaty w wysokości 120 zł albo 300 zł w zależności od wartości przedmiotu sporu – zob. art. 23a ustawy z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1228).

46 Szerzej na temat celów realizowanych w polskim prawie cywilnym przez instytucję przedawnienia zob. J. Kruszyńska-Kola, *Ratio przedawnienia*, Warszawa 2020, s. 411 i n.

47 Zob. P. Sobolewski (w:) *Kodeks...*, art. 121, Nb 22.

48 D. Bierecki, *Nowe...*, s. 12.

przedawnienia, które, jak zostało to już uprzednio wyjaśnione, działa w trakcie biegu przedawnienia (w okresie pomiędzy jego początkiem a zakończeniem), nie jest natomiast zogniskowane na ustaleniu chwili upływu terminu przedawnienia. O ile zatem zawieszenie biegu przedawnienia powoduje nieuwzględnianie określonego przedziału czasowego w toku biegu przedawnienia, co uzasadnia zastosowanie mechanizmu z art. 121 k.c. przed posłużeniem się art. 118 zd. 2 k.c. w odniesieniu odpowiednio do podstawowego czy dodatkowego okresu biegu przedawnienia, o tyle wydaje się, że mechanizmu tego nie można zaaplikować do określenia zależności pomiędzy zastosowaniem art. 118 zd. 2 k.c. a któregoś z przepisów przewidujących wstrzymanie zakończenia biegu przedawnienia. W takim przypadku należałoby raczej uznać, że w pierwszej kolejności należy ustalić moment upływu terminu przedawnienia roszczeń, a następnie zastosować przepis powodujący wstrzymanie zakończenia biegu przedawnienia do czasu wyznaczonego przez przepis powodujący takie wstrzymanie⁴⁹. W konsekwencji takiego zabiegu bieg przedawnienia nie musi zatem zakończyć się w ostatnim dniu roku kalendarzowego.

adw. dr Mariusz Zelek

Autor jest adwokatem, Senior Partnerem w GWALEGAL, doktorem nauk prawnych, adiunktem w Katedrze Prawa Cywilnego, Handlowego i Ubezpieczeniowego WPiA UAM w Poznaniu, Przewodniczącym Komisji Doskonalenia Zawodowego przy Naczelnej Radzie Adwokackiej.

The author is an advocate, a Senior Partner at GWALEGAL, a Doctor of Laws, an assistant professor at the Department of Civil, Commercial and Insurance Law of the Faculty of Law and Administration of the Adam Mickiewicz University in Poznań, as well as the Head of the Professional Development Committee at the Supreme Bar Council.

ORCID: 0000-0002-2518-9925

⁴⁹ Podobnie: R. Strugała (w:) *Zobowiązania...*, art. 122, Nb 4; w tym kierunku także: D. Bierecki, *Nowe...*, s. 13; zob. też: M. Zelek, *Moment upływu terminu przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym*, TPP 2022/1, s. 97–100.

ABSTRACT

Keywords: *limitation of claims, suspension of the limitation period, Article 118 of the Civil Code, request for a settlement attempt (conciliatory hearing), mediation*

The moment of expiration of the limitation period for claims in the event of suspension of the period, in the context of Article 118, second sentence, of the Civil Code

The article analyses the impact of suspension of the limitation period on the moment when the limitation period of at least two years expires. The aim of the arguments is to determine the moment when the claims to which Article 118, second sentence, of the Civil Code applies become time-barred, in a situation where the running of the period was suspended pursuant to Article 121 of the Civil Code. Such a suspension happens when mediation is undertaken or when an application is filed for a request for a settlement attempt (conciliation hearing), when the mediation (conciliation proceedings) ended in a different calendar year than that in which it was commenced.

Bibliografia

1. **Bierecki Dominik**, *Nowe regulacje przedawnienia roszczeń*, „Rejent” 2018/10
2. **Buczkowski Przemysław**, *Zawieszenie biegu przedawnienia w prawie cywilnym w świetle noweli z grudnia 2021 r.*, „Ius Novum” 2022/3
3. **Gutowski Maciej**, *Projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (druk sejmowy nr 1344)*, „Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych” 2022/1
4. **Kocot Wojciech**, *Zmiana regulacji przedawnienia roszczeń w kodeksie cywilnym*, PiP 2019/3
5. *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu W, Borysiak, Warszawa 2024
6. *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna (art. 1–125)*, red. M. Fras, M. Habdas, LEX/el. 2019
7. *Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023
8. *Kodeks cywilny. Tom I. Komentarz do art. 1–352*, red. M. Gutowski, Warszawa 2021
9. *Kodeks cywilny. Komentarz. Tom I. Część ogólna, cz. 2 (art. 56–125)*, red. J. Gudowski, Warszawa 2021
10. **Kruszyńska-Kola Joanna**, *Ratio przedawnienia*, Warszawa 2020

11. **Machnikowski Piotr**, *Nowelizacja przepisów Kodeksu cywilnego o przedawnieniu roszczeń*, PS 2018/9
12. **Machnikowski Piotr**, *O potrzebie zmiany przepisów normujących przedawnienie roszczeń*, PiP 2018/6
13. **Zelek Mariusz**, *Moment upływu terminu przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym*, TPP 2022/1
14. *Zobowiązania. Przepisy ogólne i powiązane przepisy Księgi I KC. Tom I. Komentarz*, red. P. Machnikowski, Warszawa 2022